

Svenska kyrkan
75170 Uppsala

Yttrande

Datum 2015-04-27
Dnr 1.1.4-1436-2015
Ert 2015-04-01
Ert dnr KAE 2014/0025

Kyrkoantikvarisk ersättning 2016. Anhållan om yttrande över fördelningen i landet

Sammanfattning

I samband med att Svenska kyrkan har erhållit kyrkoantikvarisk ersättning sedan 2001 har Svenska kyrkans egen kompetens byggts upp och utvecklats. För Riksantikvarieämbetet innebär detta att ämbetets synpunkter allt mer inriktas på det generella och principiella planet, och mindre på detaljfrågor. Det är givetvis angeläget att effektivisera och undvika dubbelarbete i beredningen av den kyrkoantikvariska ersättningen inför kyrkostyrelsens beslut.

Inför Svenska kyrkans planerade nya fördelningsmodell och process för beredning och beslut om kyrkoantikvarisk ersättning vore det en fördel om Riksantikvarieämbetet kunde få del av ett mer utvecklat underlag som gör det lättare att bedöma fördelningen i landet. Den nu remitterade sammanställningen visar fördelningen i landet, men underlaget medger knappast närmare kommentarer.

Ärendet

I skrivelse daterad den 1 april 2015 anhåller Svenska kyrkan om Riksantikvarieämbetets (RAÄ:s) yttrande över fördelningen i landet av kyrkoantikvarisk ersättning (KAE) för år 2016. I underlaget för yttrandet ingår utöver sammanställningen av ansökningar även de bedömningskriterier och ersättningsnivåer för ramår 2016 som tidigare skickats till bl.a. Riksantikvarieämbetet, och som redovisar hur kyrkokansliet kommer att bereda stiftens ramansökningar.

Riksantikvarieämbetet
Storgatan 41
Box 5405
114 84 Stockholm
Tel 08-5191 8000
E-post registrator@raa.se
Hemsida www.raa.se
Org.nr 202100-1090
Plusgiro 599 94-4
Bankgiro 5052-3620

Svenska kyrkan har erhållit kyrkoantikvarisk ersättning sedan 2001. Genom dessa statliga medel kompenseras Svenska kyrkan för de inskränkningar i nyttjanderätten som följer av bestämmelserna i 4 kap. kulturmiljölagen (1988:950). Ersättningen ska gå till kulturhistoriskt motiverade kostnader i samband med vård och underhåll av de kyrkliga kulturminnena enligt 4 kap. kulturmiljölagen (KML).

Bakgrund

Riksantikvarieämbetet noterar med intresse i remissen att Svenska kyrkan arbetar med att ta fram en ny fördelningsmodell och process för beredning och beslut om kyrkoantikvarisk ersättning, något som beskrivits i de senaste regeringsrapporterna samt mer utförligt i Svenska kyrkans kontrollstationsrapport *Ett rum öppet för alla*. Den nya modellen avser att åstadkomma en mer balanserad fördelning av ersättningen över landet såväl som förbättra och effektivisera handläggning, uppföljning och nyttjande av ersättningen. Den nya modellen kommer att remitteras till bl.a. Riksantikvarieämbetet under 2015. Parallellt med att en ny fördelningsmodell tas fram ser Svenska kyrkan över de nationella projektens utformning och inriktning. Under 2016 innebär det att fokus ligger på att slutföra pågående projekt, och antalet nationella projekt detta ramår är därmed betydligt färre än tidigare.

Det kan även framhållas att sedan den 1 januari 2014 gäller nya nationella mål för kulturmiljöarbetet (regeringens proposition 2012/13:96). Dessa ska styra de statliga insatserna på kulturmiljöområdet, men de ska även kunna vägleda politiken i kommuner och landsting.

Det statliga kulturmiljöarbetet ska främja:

- ett hållbart samhälle med en mångfald av kulturmiljöer som bevaras, används och utvecklas,
- människors delaktighet i kulturmiljöarbetet och möjlighet att förstå och ta ansvar för kulturmiljön,
- ett inkluderande samhälle med kulturmiljön som gemensam källa till kunskap, bildning och upplevelser, samt
- en helhetssyn på förvaltningen av landskapet som innebär att kulturmiljön tas till vara i samhällsutvecklingen.

Hur de nya nationella målen ska implementeras i relation till kyrkoantikvarisk ersättning anges inte, men berörda statliga myndigheter, främst Riksantikvarieämbetet och länsstyrelserna, bör se till att målen används i kulturmiljöarbetet. Myndigheterna bör, enligt förarbetena, stödja en användning av målen även hos andra berörda aktörer i samhället.

Synpunkter

Den remitterade sammanställningen över fördelningen i landet, kyrkoantikvarisk ersättning ramår 2016, tkr och procent utifrån Svenska kyrkans projekthanteringssystem (PHS), gör det svårt att dra några utvecklade slutsatser på det generella och principiella planet. Systemet med kyrkoantikvarisk ersättning har under ett uppbyggnadsskede medfört att Riksantikvarieämbetet i sina tidigare yttranden gått in i en rad detaljfrågor om ersättningens mål och syfte, regler och begränsningar, optimering av förvaltning, etc. Men detta kan i flera fall medföra onödigt dubbelarbete mellan Svenska kyrkan och Riksantikvarieämbetet, särskilt sedan kyrkostyrelsen beslutade om nya villkor för användning av kyrkoantikvarisk ersättning till Svenska kyrkan 2012; villkor framtagna av Svenska kyrkan efter samverkan med Riksantikvarieämbetet och länsstyrelserna.

Riksantikvarieämbetet ser det som positivt att Svenska kyrkan arbetar med att ta fram en ny fördelningsmodell och process för beredning och beslut om kyrkoantikvarisk ersättning. Roller och ansvar kan förtydligas så att Riksantikvarieämbetet kan få del av ett mer utvecklat underlag som gör det lättare att bedöma fördelningen i landet utifrån kravet i 4 kap. kulturmiljölagen (1988:950); exempel skulle kunna beröra olika slags frågor.

- Ett mer utvecklat underlag från Svenska kyrkan med tabeller för antal kyrkor, genomsnittlig kostnad per kyrka, uppskattade behov, och olika typer av åtgärder i enlighet med Svenska kyrkans Handbok för arbetet med kyrkoantikvarisk ersättning.
- Vissa ansökningar kan avse nationella och stiftsövergripande projekt som kan påverka den bilden av fördelningen i landet, men remissen saknar underlag för detta.
- Fördelningen i landet skulle även kunna belysas genom att underlag om stiftens och länsstyrelsernas respektive bedömningar sammanställs avseende samstämmighet eller skillnader.
- Hur riksdagens nya nationella mål för kulturmiljöarbetet ska tillämpas i den kyrkoantikvariska ersättningen är i första hand en fråga för Svenska kyrkan, men Riksantikvarieämbetet deltar dock gärna i en dialog.

Detta beslut har fattats av riksantikvarien Lars Amréus efter föredragning av antikvarien Leif Gren. Även överantikvarien Knut Weibull, avdelningschefen Qaisar Mahmood och enhetschefen Åsa Marnell har varit med om den slutliga handläggningen.

Lars Amréus

Leif Gren

Kopia till:

Kulturdepartementet
Samtliga länsstyrelser
Samtliga regionmuseer
Stockholms stadsmuseum
Göteborgs stadsmuseum
Malmö museer